

NAMN ATT MINNAS

ARNE BJÖRNBERG

Arne Björnberg föddes 1908 som son till den icke obekante blåbandisten riksdagsman Eric Björnberg i Uppsala och började efter avlagd studentexamen läsa statskunskap för professor Axel Brusewitz. Vid sidan av studierna ägnade han sig åt studentpolitik och lyckades ytterligare undergräva liberalismens positioner i 30-talets Uppsala genom att framträda som en av dess främsta förkämpar inom studentkåren. Han blev ordförande i Verdandi och fungerade under någon tid som Dagens Nyheters korrespondent i Uppsala. År 1939 disputerade han på en avhandling om »Parlamentarismens utveckling i Norge efter 1905». Den bär, liksom allt vad Björnberg skrivit, snarare vittnesbörd om flit än naturlig fallenhet.

Vid krigets utbrott fann Björnberg med sömngångaraktig säkerhet vägen till livsmedelskommissionen, där han efterhand avancerade till aktuarie. Av allt att döma skulle han haft goda utsikter att kvarstå i denna befattning till uppnådd pensionsålder, om han inte genomgått den själskris, som övertygade honom om hans verkliga kallelse, dvs. att bli socialdemokrat. I det psykologiska ögonblicket såg han likasom i en uppenbarelse liberalismens otillräcklighet för de syften han önskade främja och var icke sen att dra konsekvenserna. Efter någon tid återfinner vi honom som en av Gunnar Myrdals handgångne män och medredaktör för socialdemokratiska arbetarepartiets tidskrift Tiden.

Denna tidskrift, som förut redigerats av Torsten Gårdlund och då var vårt lands kanske förnämligaste forum för samhällsdebatt, genomgick under Björnbergs ledning en spektakulär utveckling. Enligt uppgift tredubblades upplagan under de två år han var knuten till tidskriften, men det är avgjort för litet sagt att tidskriftens anseende sjönk i proportion till upplagans stegring. Det försvann nämligen helt och hållet. I tidskriften OBS! karakteriserades Björnberg en gång med följande Shakespeare-citat:

Det är en inskränkt karl, en karl som
lever
Av vad han ser och märker andra
göra
Och härmar det. Det som av annat
folk
Utslitet är, är splitter nytt för honom.
Nämn honom ej, om ej som husgeråd.

Den odödlige barden har här med nästan kuslig framsynthet betygsatt Björnbergs bidrag i Tiden. Priset erövrades av en artikel i vilken han tog oppositionen i magistral upptuktelse för dess polemiska metoder. Han sammanfattade sina krav på en sanering av den politiska debatten i ungefär följande punkter: 1) Ingen opposition får förekomma i debatten; 2) Endast medlemmar av socialdemokratiska partiet får delta i debatten; 3) Ingen debatt får föras. Artikelnen bedömdes av hans gamla tidning Dagens Nyheter med sedvanlig älskvärdhet

som »ett bottenrekord i slamrande simplicism».

Efter gesällprov sådana som detta hade Björnberg kvalificerat sig för vad man kanske skulle kunna kalla mästarklassen bland de administrativa bönhasarna. Vid denna tid betraktades han som outhärlig bland Myrdals husgeråd och blev mycket riktigt en av sekreterarna i den famösa planeringskommissionen och »sakkunnig» i handelsdepartementet, där han tävlade med något halvdussin lika sakkunniga om chefens, statsrådet Myrdals, gunst. Denna verksamhet kröntes med sådan framgång att hans statssekreterarnämning ansågs självklar, ja, det viskades t. o. m. om att han kunde räkna på en konsultplats. Björnberg tycktes nu stå vid sina drömmars mål och han underlät inte att ge uttryck för sitt maktmedvetande.

Sorgligt att säga fick Björnberg aldrig själv tillfälle att nå maktens tinnar. Det, som grusade alla hans stolta förhoppningar, var den fatala radiodebatt i vilken han och Karin Kock skulle föra planhushållningens talan mot professorerna Eli Heckscher och Herbert Tingsten. Sedan liten Karin snyftande måst avföras från valplatsen stod den arme Björnberg ensam mot sina formidabla motståndare och följden blev en intellektuell massaker, som väckte uppmärksamhet över hela landet. Efter detta var det, som någon uttryckte saken, svårt att undgå den uppfattningen att den unge skördearbetaren tagit ut slätterölet i förskott. Så visade sig också vara fallet: Björnberg råkade i onåd hos Myrdal och hans karriär var stäckt.

Det var därför något av en ödets ironi, att när Myrdal i sinom tid landsförvisades, Björnberg ensam bland politrukerna inom handelsdepartementet fick följa sin chef i exilen. Han deporterades — ej annorlunda än forna tiders svarta får — till Nord-

Amerika, närmare bestämt till Lake Success, där han fick något slags befattning inom FN-sekretariatets informationsavdelning. För att sprida ett försonande ljus över vad som inträffat, tillkännagav partipressen att Björnberg blivit generalsekreterare Lies högra hand. Dagens Nyheters skicklige och påpasslige New York-korrespondent Sven Åhman var emellertid inte sen att precisera uppgiften och kunde påföljande dag meddela att Björnberg närmare bestämt blivit Lies femtioförsta högra hand.

Något avancemang ner mot de lägre tiotalen ägde inte rum och år 1949 återbördades Björnberg till sitt otacksamma fosterland, där partiet anvisade honom den något *pauvre-honteux*-betonade reträttposten som chef för partiförlaget Tiden. De stackars förlagstjänstemännen fick ofta anledning att travestera Hamlet:

Ur led är Tiden! Ve att han var den, som föddes att den vrida rätt igen.

Experimentet tog också mycket riktigt en ända med förskräckelse. Under man är nästan frestad att säga handgripliga former skildes Björnberg från Tidens förlag år 1955. Omständigheterna var sådana att en deportation till Nordamerika denna gång inte ansågs tillräcklig. Björnberg utsågs, förmodligen på sina svenska partivänners enträgna begäran, till »chefsexpert» i FN:s tekniska biståndsverksamhet i Bolivia! Vid Titicacasjöns dystra och dimhöljda stränder fick Björnberg begrunda sitt oblida öde. Efter fyra år på 4 000 m. höjd förflyttades han till Tunisien blott för att småningom återkomma till Sydamerika, denna gång till Colombia. Sex år i exil ansågs emellertid tydligtvis av de mera känsllosamma elementen inom partiledningen att vara en tillräckligt lång karantänstid och år 1962 soulagerades Björnberg för sina mer eller mindre

tåligt utståndna lidanden med chefskapet i Nämnden för internationellt bistånd, kort sagt NIB. Vilka tjänster Björnberg under den tid som gått sedan dess gjort de underutvecklade folken är inte gott att veta — särskilt inte om man får tro den svenska sjukvårdspersonalen i Pakistan. Däremot kan inget tvivel råda om att de underutvecklade folken gjort oss betydande

tjänster genom att i så stor utsträckning hålla Björnberg sysselsatt utanför Sveriges gränser. Och det var, när allt kommer omkring, kanske också partiledningens uträkning, när den utmanade opinionen genom att pensionera sin gamle trotjänare Arne Björnberg med denna befattning.

G.U.

